

Nu heeft echter de Synode een nieuw besluit genomen.

In de vroegere verklaring is een zinsnede opgenomen, dat men bij verbreking van den band met de Kerken verplicht is de genoten gelden te restitueeren.

Dit zal wel beteekenen, dat dan de restitutie onmiddellijk moet plaats hebben. Men mag dan niet afwachten tot de gelegenheid tot terugbetaling zich geleidelijk ontwikkelt, maar heeft de gelegenheid te scheppen, desnoods door van elders geld te leenen.

Voor hen, die na het kandidaatsexamen zich aanstonds ter beschikking stellen van de schismatische kerken, kan zulk een bepaling uitstekend werken.

Eventueel misbruik, dat men op kosten van onze kerken zou studeeren met de steeds sterker wordende hemelijke bedoeling zich in dienst van de schismatische kerken te begeven, wordt hierdoor afgesneden.

De mogelijkheid moet opengelaten, dat een student, hetzij te Kampen of te Amsterdam, tijdens zijn studietijd tot het voornemen komt bij de schismatische kerken, bij de Ned. Herv. Kerk, de Chr. Geref. Kerk of welke kerkengroep dan ook, predikant te worden.

Dan eischt eerlijkheid, dat hij op staanden voet voor verderen steun van onze kerken bedanke en het reeds gebruikte geld terugstort.

Maar nu het geval, dat iemand reeds eenigen tijd als predikant onze kerken heeft gediend en dan door dwalend inzicht den band met onze kerken verbreekt.

Verdiend het dan aanbeveling onmiddellijke terugbetaling te vorderen?

Natuurlijk, de verplichting tot terugbetaling blijft, indien hij daartoe een verklaring heeft moeten afleggen.

Doch is het dan raadzaam onvoorwaardelijke verplichting en onmiddellijke terugbetaling op te leggen?

Men kan dit uit drieërlei oogpunt bezien.

Uit een oogpunt van recht. En zeker, dan hebben onze kerken daartoe het volste recht.

Anders staat het, wanneer men het beoordeelt uit een oogpunt van barmhartigheid. Iemand kan te goeder trouw dwalen. Dat mag aangenomen bij hen, die in onze kerken reeds in het predikambt stonden, maar ons verlaten. Dan is er dunkt ons alle reden om alleen de voorwaardelijke verplichting te laten gelden. Dan make men het hem financieel niet moeilijk, maar late barmhartigheid voor recht gelden. Op gelijke gronden bepleitten we indertijd om aan geschorste en afgezette predikanten, die Dr. Geelkerken volgden, een wachtgeld uit te keeren, zoo zij lid onzer kerk bleven.

Maar men kan zoo'n geval ook beschouwen uit het oogpunt van het profijt der kerken. En dan lijkt het ons tegen het profijt onzer kerken in te gaan, van een dienstdoend predikant, die tot een ander kerkverband wil overgaan, aanstonds het volle studiegeld terug te eischen. Mogelijk is hij daartoe financieel niet bij machte. Dan zou de eisch der kerken hem kunnen weerhouden zich te voegen bij die kerkengroep, waaraan hij zijn hart heeft verpaid. Op die manier zouden we in onze kerken predikanten kunnen krijgen, die innerlijk los van haar zijn en als zij konden in een ander kerkverband zouden treden. Dit nu moet tot elken prijs worden voorkomen. Niets is gevaarlijker dan krypto-schismatieke, krypto-ethische predikanten in onze kerken te hebben.

Ieder begrijpt, dat het ons hier volstrekt niet te doen is om kritiek te oefenen.

We willen alleen bevorderen, dat deze zaak van alle kanten bekeken wordt.

HEPP.

PERSSCHOUW.

„Niet van ons stuk“.

Dr. S. P. Vermeer schrijft in „Overtoomsche Kerkbode“:

We laten ons door deze gereformeerde kritiek niet van ons stuk brengen; integendeel.

Volkomen juist. „De bewijzen zijn ervan“.

Want wat de leer betreft; men kan iemand alleen maar „van“ zijn stuk brengen, als hij „op“ zijn stuk staat; hetgeen den geestverwanten van dr. S. P. Vermeer juist ontbreekt;

en wat de levenshouding betreft; het eenige, wat deze houding typeert is: niet van het stuk der stukloosheid af te gaan.

De mensch van dezen tijd en de religie.

Dr. C. E. Hooykaas schrijft in „De Stroom“ (vrijzinnig):

De wereld — en bij de wereld zijn ook de kerkelijke menschen, de doorsnee-Christenen inbegrepen — geloof er niet in, en rekent niet een Oordeel in het kritieke oogenblik der toekomst niet.

Ziehier evenveel winst als verlies.

Winst. Want een godsdienst der angst heeft geen schoonheid. En een zedelijkheid uit vrees mist waarde. Als ik het goede moet doen onderwille van het hiernamaals, is het niet goed meer, als ik het kwade laat uit vrees voor het oordeel, dan ik enkel laf. Ik heb eens een man op een vergadering hooren zeggen: „Wanneer

ik niet in het hiernamaals geloofde, dan zou ik er nu maar op los leven“. En hij verdiende het niet malseche bescheid dat hij kreeg: „Ik geloof dat God uw deugzaamheid verachten zal“. Dat de moderne menschheid de angst voor den God der Wraak verloren heeft, is vast.

Toch is er onmiskenbaar ook verlies. Want de geheele Godsgedachte is verbleekt. Dat is toch zoo? wij mogen ons dit niet ontveinen; allerminst mogen kerkische Christenen zich dit ontveinen. Al zijn de atheïsten, de god-loochenaars zeldzaam, even zeldzaam zijn de vromen voor wie God een bijna tastbare en aanschouwelijke werkelijkheid gebleven is. Onze tijd is zeer, zeer arm aan sterk uitgebeeld, levend en beweeglijk geloof. Onze tijd is een tijd van religieuze belangstelling en allerminst van een leven uit God. Wie spreekt nog van God, wie, dan een dichter en een dominee? De dichters leest men niet en men wordt stil als er een dominee voorbijgaat. Zoo vreemd zijn wij aan de levende werkelijkheid van God geworden, wij belangstellende en kerkische menschen van den modernen tijd!

Er zijn er, die dit geen verlies achten. Ik acht het wel een verlies, en ik beroep me op uzelf (om niet het gevaar te loopen, stilzwijgend aangehoord te worden terwijl ook ik voorbijloop), op uzelf, die in de onzekerheid van uw hart, verleden maand misschien nog geklaagd hebt: „je kunt toch wel jaloersch op een Roomsche zijn“. Ik doe een beroep op u, die met traven in de oogen wel eens gezocht hebt: „ik wou dat ik kon bidden“, maar gij kondet het niet. Ik doe een beroep op u, die verlegen wordt tegenover een andersdenkende, want gij vindt tegenover zijn verzekerdheid, die gij verwerpt, uw eigen religie toch zoo slap, ja compromitterend slap. Dus ik meen dat men me moet bijvallen. Maar ik zeg voor mijzelf in ieder geval, kortweg: ik heb God nodig. Ik heb niet alleen behoefte aan godsdienst maar ik heb God nodig. Arm ben ik zelf en arm is mijn tijd, als God daarin verbleekt. Maar ik wil en mag niet klagen.

De politiek zonder werkelijkheidszin.

Dr. K. Dijk schrijft in „Haagsche Kerkbode“ over de Staatkundig-Gereformeerde verkiezingsactie:

Er is gelogen en gelasterd. Er is gesmaad en beledigd, en, ik zeg het met opzet zoo kras, Gods Naam is onheilvaardig geworden door de valsche beschuldigingen, die men ons naar het hoofd heeft geslingerd. Door zulk een campagne heeft men stemmen gewonnen, en het is wel in-droevig, dat christenen en nog wel gereformeerde christenen zich tot zulke praktijken laten verlaten. Wanneer zullen de oogen eens opengaan? Wanneer zal men inzien, dat deze partij een partij is vol inconsequenties. Men wil van geen verzekering weten, maar verzekert b.v. den predikanten wel emeritaatspensioen. Men is tegen bliksemafleiders en inenting, maar men zorgt wel, dat de zeeweringen in de beste orde zijn. Men verwerpt de sociale wetten, maar men zwooft wel om 'n schuren zoo vol mogelijk te krijgen, en diezelfde lijdzaamheidsmenschen voeren den politieke strijd met een activiteit, die doet vragen: zijn dat dezelfde, die alles lijdzaam in Gods hand willen overgeven? Och, mochten zij nog eens 't inkeer komen!

Geen woord te veel.

De heeren Kersten en Zandt en consorten hebben gestreden met leugen en laster.

Ze hebben gestreden met de oogen toe voor de werkelijkheid.

Dat wil zeggen: ze hebben hun strijd gevoerd met de oogen toe voor God.

Ik vind die godloosheid het ergste.

Luthersch en Gereformeerd.

Dr. A. Kuyper Jr. schrijft in „Rott. Kb.“:

Men hoort tegenwoordig in sommige kringen wel eens de gedachte uitspreken, en Dr. Aalders van Amsterdam was daarvan een der toeken, dat het Gereformeerd zijn niet zoo eng en beperkt moest worden opgevat, dat men ruim van blik moest zijn, en ook luisteren naar wat in andere kringen geleerd werd.

Onder die andere kringen werd dan met name genoemd wat door den grooten Luther geleerd was, en wat men bij de Lutherschen geloof en belijdt.

Gereformeerden en Lutherschen zijn dan als een tweelingbroeder geboren in de eeuw der Hervorming en ze moeten nauw saam blijven leven, en mogen niet zoover van elkander verwijderd blijven.

Natuurlijk is er altoos iets sympathieks in dat verlangen naar en in dat roepen om eenheid. Er is metterdaad een eenigheid des waren geloofs, en wij gelooven en belijden de ééne heilige, algemeene, Christelijke kerk.

Maar dat neemt niet weg, dat het verlangen naar de eenheid niet in strijd mag komen met de liefde voor de zuiverheid van de leer.

De eenheid is een heerlijk ideaal, en eens zal het vervuld worden. Maar de waarheid is ons dierbaar, en voor haar moet met trouw gestreden worden.

Voor menigeen schijnt het verschil tusschen Gereformeerd en Luthersch niet zoo groot. Ja, als bij den Catechismus over het Avondmaal gepredikt wordt, dan hooren we wel dat de Lutherschen een consubstantiatie leeren, waarvan de Gereformeerden niet willen weten. En ook als over het geloofsartikel van de Hemelvaart gehandeld wordt, vernemen wij dat er in den loop der eeuwen wel eenige discussie tusschen Gereformeerden en Lutherschen is geweest. Maar daarbij blijft het dan ook, zoo meenen niet weinigen.

Toch is het niet zoo. Meerdere zaken zijn hierbij betrokken, en het geschilpunt ligt dieper.

Reeds als over het Beeld Gods gehandeld wordt, waarnaar de mensch geschapen is, wordt tweërlei opvatting openbaar. De Luthersche zoekt dat Beeld Gods niet in den heelen mensch, maar slechts in zijn religieuze en ethische deugden. Hierdoor komt het dat hij alleen in de religieuze sfeer door genade

naar de herstelling van het Beeld Gods vraagt, maar dat voor het breede terrein van het sociale, politieke en culturele leven het hem zoo weinig te zeggen heeft, dat de mensch beelddrager Gods is, en hij de heilige roeping heeft het Beeld Gods te vertoonen.

En ook de leer van het Werkverbond, dat God met Adam in het Paradijs heeft opgericht, brengt een verschil van beschouwing tusschen hen en ons.

De Lutherschen leeren dat Adam in het Paradijs de volle heerlijkheid bezat, dat hij niet hooger kon opklimmen, dat hij alleen maar verliezen kon wat hij bezat. Zij stellen Adam in het Paradijs voor als een man, die de mate der volkomenheid bezat.

Maar de Gereformeerden kennen de waarheid van het Werkverbond. Al wat Adam in het heerlijk Paradijs bezat, was voorlooper en in beginsel. Het moest tot ontblootving en ontwikkeling gebracht worden. En het einddoel was de zaligheid in het hemelsch Paradijs.

Dat Werkverbond nu stelde Adam voor den eisch der gehoorzaamheid, om de wet Gods te volbrengen. Deed hij dit dan zou hij daarmede en daardoor verdienen de zaligheid. De formule van het Werkverbond is: doe dit en gij zult leven.

En nu ziet de Gereformeerde Adam niet in volle heerlijkheid, als ware hij reeds aan het einde van den weg, maar als beelddrager Gods, levende in het Werkverbond, en staande aan het begin van den weg.

Het verschil tusschen Luthersch en Gereformeerd beperkt zich dus niet tot de Avondmaalsleer en de Hemelvaart, maar wordt reeds openbaar bij de beschouwing van Adam in het Paradijs.

Het genadeverbond heeft geen hoofd; in dit verbond handelt NIET één voor allen.

Er zijn zoo af en toe dingen, die men onthouden moet.

Zoo ook het onderstaande.

In de Christelijk-Gereformeerde Kerk schrijven tegenwoordig ongeveer vijf voorgangers over het genadeverbond. Ieder doet dit weer anders dan de ander. Ondanks deze klaarblijkelijke onverzekerdeheid schrijft „De Weeker“-redacteur, die tevens in Apeldoorn dogmatisch onderwijs geven moet, het volgende in „De Weeker“ van 12 Juli 1929:

Er zal moeilijk ééne plaats in onze drie Formulieren van „Eenigheid zijn aan te wijzen, waar Christus het Hoofd van het genadeverbond wordt genoemd, of geleerd wordt, dat dit verbond met de uitverkorenen is opgericht. Wel lozen we in Zondag 19, dat Christus daarom ten hemel gevaren is, opdat Hij zichzelven daar bewijze als het Hoofd Zijner Christelijke Kerk, door Wien de Vader alle dingen regeert. Wel vinden wij in Hoofdstuk I, Art. 7 van de Vijf artikelen tegen de Remonstranten, dat Christus Middelaar en Hoofd is van alle uitverkorenen, maar wij meenen reeds voldoende aangevoerd te hebben, dat dit heel wat anders is dan het Hoofd van het genadeverbond. Het genadeverbond heeft geen hoofd. In dit verbond handelt niet één voor allen, gelijk dit het geval is in het verbond der verlossing en in het werkverbond. In het genadeverbond is er een persoonlijke onderhandeling van God met den verloren zondaar en vinden wij, hoe God door en in Christus dien mensch midden in zijne verlorenheid opzoekt, en Zichzelf in al den rijkdom van Zijne heilsbeloften aan dien verloren mensch wegschenkt.

De vetgedrukte zinnen zijn door mij in dezen vorm doorgegeven.

Betrijding is hier niet noodig. Het komt alleen maar op het onthouden aan.

„Niet één voor allen.“

„Geen hoofd.“

Als dat geen duidelijke afbuiging is van de OUDE gereformeerde theologie, dan weet ik niet meer, wat dan wel daarvan afwijkt.

Komt ervan....

De heer Dr. Hendrik Willem van Loon habbelt in „De Groene“:

De Kade doet mij plotseling denken aan dat warme stille straatje ergens in de Camera. Een rare wereld toch. Dezelfde Beets die dat boek kon schrijven moest naderhand die ongelooftelijke speech in mekaar timmeren die de Coornvells aan de vergetelheid onttrokken heeft. Komt ervan als je domme wordt.

Komt ervan, als je over dommees praat zonder kennis van zaken. Komt ervan als je over die speech van Beets praat zonder het debat daarover gevolgd te hebben.

„Kennelijke zegen“.

Dr. Briedé schrijft in Amst. Predikantenblad:

Daar is een soort vroomheid, die zich — niet onder meer, maar nagenoeg uitsluitend — openbaart in dankbaarheid. Een helaas oppervlakkige dankbaarheid. „Och, wat is onze lieve Heer mijn leven lang goed voor mij geweest! Ik mag zeggen: mij heeft niets ontbroken. En dat ik het nu op mijn ouden dag zoo goed heb! Mijn kinderen zorgen best voor me. Allemaal getrouwd en hebben goed hun brood.“

In dien trant hoorde ik menigmaal spreken, en dan verheugde ik me met de persoon in kwestie over de zegeningen, waarvan hij of zij zoo dankbaar gewaagde. Maar het was als domme mijn recht en mijn plicht om na eenigen tijd van dat „dankbaar“ onderwerp van gesprek af te stappen en over iets anders te beginnen. Doch dan bleek maar al te dikwijls, dat er van zonde geen besef, geen spoor van schuldgevoel aanwezig was; dat er geen sprake was van een leven uit genade, tenzij in dezen vorm: „hiernamaals? o, domme, daar maak ik mij helemaal geen zorgen over. Ons lieve Heertje zal het daarginds wel net zoo goed met me maken als Hij hier gedaan heeft.“